

Zihinleri bulandırarak nezih kılan bir yazar: Javier Marias

ANIL ÖRÜN

Tüm yazarlık hayatı boyunca arayışını sürdüren, felaket olarak gördüğü özgünlüğü hiç aramazken yakalayan büyük bir yazar Javier Marias. Onunla tanışma mutluluğuna erişmiş okurlarının hasretlerini gidermek için yeniden yeniden okunabilecek eserler yazabilmiş, yaşarken ölümsüzlük nişanını kazanabilmiş bir edebiyatçı

Bir arkadaşım "Marias'ı okumadığım her gün onu özleyorum demişti." Yaşarken böyle bir duyguyu canlı tutan Marias'ı 11 Eylül 2022 tarihinde, 70 yaşındayken kaybettik. Aydın kişiliği, edebi dehası ve bitmeyen merakıyla tanınan İspanyol yazarın, özlemle anılacağını tahmin etmek zor değil.

Javier Marias, 70 yıllık yaşantısına 16 eser, bir sürü çeviri ve yazı dizisi sığdırdığı gibi birçok üniversitede edebiyat dersleri vermiştir. 2015 yılından beri Yapı Kredi Yayınları, Marias külliyatından 10 kitabı yayımladı. Onu kaybettiğimiz bu sene içerisinde iki kitabı çıkmıştı. Çiğdem Öztürk çevirisiyle basılan "Kurt Mıntıkası" yazarın Türkçe'de yayımlanan son romanı ve garip şekilde yazarın ilk kitabıdır. "Vahşiler ve Duygusalılar" ise futbola dair yazılarının toplandığı bir derleme.

Okur şansını

Bu kitaplara dair kalem etmeden birkaç konuya dikkat çekmek isterim. İlk olarak şunu söyleyeyim: Marias okurları kendilerini şanslı hisseder. Marias, insanların yaşayabileceği birçok deneyimi romanlarının konusu haline getirir. İnsanların yaşayabileceği tüm olası gerçeklikleri göz önüne serme gibi bir derdi vardır. Yazarın bu çabası okura kendi deneyimlerini sorgulama şansı verir. Kimi zaman bu sorgulamanın sonucunda okur kendi yaşamını değer addedilmeyecek kadar tekdüze olduğunu düşünür kimi zamansa bu deneyimi yaşayan kurmaca kişileri ile bağlantı kurar. Fakat her zaman hem insan ilişkilerine hem dünya gerçekliğine hem de varoluşsal sorgulamalara dair canlı bir tartışma ortamının içine çekildiğini sezer.

Marias'ın kalemini güçlü kulan bir başka öge geçmiş, gelecek ve bugün arasında kurduğu köprüdür. Bu köprü dolayısıyla tarihsel arka planı olduğu gibi yansıtma iddiasında değildir yazar. Aynı modern tarihin kurmaca ile bağlantısında olduğu gibi karakterlerin zaman içerisinde flulaşan anılarının yeni bir tarih yazımına nasıl zemin hazırladığını da gösterir. Böylece gerçekliğin farklı görünümleri arasında diyalog alanları yaratır Marias. Toplumsal ve politik buhranların insanların iç dünyasına yansıttığı her türlü gerilimi eserlerinde dile getirmiştir. İnsanların birbirleriyle kurduğu ilişkilerin çoğu zaman silik bir görüntüden ibaret olduğunu ve bunun zamanla parçalanabileceğini de göstermiştir.

İlk roman

Kendisine göre bilinçsiz ve sorumsuz şekilde yazmaya başladığı ilk romanı Kurt Mıntıkası'nı 17 yaşındayken

KURT MINTIKASI

Javier Marias
Çeviren: Çiğdem Öztürk
YKY, 2022

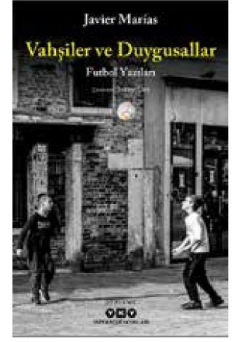
yazmıştır Marias. Roman birçok yönden olumlu eleştiriler alırken sadece bu genç yazarın İspanya'ya dair bir kelamı olmaması garipsenir. Kitap ABD'de geçer ve tüm karakterler buraya aittir.

Kurt Mıntıkası romanında yazar daha ilk sayfadan itibaren kaostan beslenmeye başlar. Teager ailesini merkezine alan roman, ailenin parçalanması ile aile fertlerinin farklı zaman ve mekânlarda içerisindeki yaşamlarını konu edinir. Her bölümde ailenin farklı bir öznesi gözünden olaylar anlatılırken, bir yandan ABD toplumu da gözler önüne serilir. Aile içi dram, kişisel ihtiraslar, iç savaş, ırkçılık ve mafyatik ilişkiler sık kullanılan temalar olarak göze çarparlar. Kaotik bir süreç içerisinde dağılan insanların yollarını yine aynı kaos ile bir araya getirir Marias. Bu başlıklar her ne kadar kurgu içindeki motifler olsa da Amerikan siyasal ve sosyal hayatının bir parodisi olarak da okunabilirler. Çok fazla Hollywood filmleri izlediği bir dönem içerisinde yazdığı bu roman okurun zihninde macera dolu görselemler yaratır. Biçim ve içerik olarak da yazdığı diğer romanlardan çok farklı bir yerdedir.

Futbol yazıları

1994-2000 yılları arasında yayımlanan yazılarında ise Marias, futbolun sadece bir spor dalı olmadığını, farklı bir tutkunun tezahürü ile karşı karşıya olduğumuzu iddia eder. Marias'ın bir futbol tutkunu olmasını garipseyenlere onun mavi mürekkeple, kendi eliyle yazmış olduğu notu aktarmamız gerekiyor: "Son yıllarda arada sırada futbol üzerine yazmamın rica edilmesi kadar beni heyecanlandıran çok az şey olmuştur. Bu benim için bir dinlenme."

Kurgularında sıkça karşılaştığımız anlaşılmaz, sis perdelerin arkasında kalan ifadeler kullanmaktan imtina eder Marias. Bu yazılarda adeta maskenin arkasındaki yüzünü görürüz. Futbol, onun deyimleriyle,

VAHŞİLER VE DUYGUSALLAR

Javier Marias
Çeviren: Selay Sarı
YKY, 2022

yarattığı stres ve hayal kırıklıklarına rağmen, "çocukluğa haftalık dönüştür." Sarkastik bir dilin hakim olduğu bu yazılarda, yazarın samimiyetini fazlasıyla hissederiz. Denemelerin merkezinde İspanya ve taraftarı olduğu Real Madrid vardır. Bu merkezin dışarısında yer alan ülkelerdeki takımları da es geçmez ama. Taraftarlık ve holiganlık arasındaki ince çizgiden, kulüplerin, oyuncuların politik tavırlarına kadar pek çok konuda kalem oynatır. Bir futbol maçının maçtan daha öteye, insan hayatının birçok alanına nüfuz edebildiğini güncel ve tarihsel örnekleriyle bize sunar.

Özgünlük bir felaket

"Kurt Mıntıkası" da "Vahşiler ve Duygusalılar" da yazarın diğer yapıtlarının içinde ayrıksı bir yere otururlar. Aynı zamanda kendi sesini sürekli arayan bir yazarın maceraçlığına hissederiz yazarın satırlarında. Keşfetmenin hiçbir zaman tamamlanmayacağını söylüyor gibidir. Diğer taraftan bir yazarın gelişiminde ustaların önemine de vurgu yapmayı unutmaz. Özgünlüğün bir felaket, rol modeli almanın ise daha değerli olabileceğini belirten Marias bunun taklit veyahut intihal olmadığına da ısrarla vurgu yapar. Genç yazarların, kendi sınırlarını aşması için sevdiği yazar ve eserlere özenebileceğini ve bunu bir taklit olarak değil de hayran kaldığı şeylerin daha ilerisine geçebilecek bir fırsat olarak görür.

Tüm yazarlık hayatı boyunca arayışını sürdüren, felaket olarak gördüğü özgünlüğü hiç aramazken yakalayan büyük bir yazar Marias. Onunla tanışma mutluluğuna erişmiş okurlarının hasretlerini gidermek için yeniden yeniden okunabilecek eserler yazabilmiş, yaşarken ölümsüzlük nişanını kazanabilmiş bir edebiyatçı.

Javier Marias